

Al. Davila, văzut de Iser (1911)

40 de ani de la moartea autorului lui Vlaicu Vodă

PARADOXALA VOCAȚIE A LUI ALEXANDRU DAVILA

Figură de prim-plan a teatrului românesc, cu puternică amprentă asupra literaturii și artei noastre dramatice, Alexandru Davila a marcat în epocă o traiectorie paradoxală.

Cînd a apărut *Vlaicu Vodă* — piatră de temelie a dramaturgiei noastre naționale — contemporanilor le venea greu să admită că autorul acestei opere de puternică vocație patriotică e una și aceeași persoană cu fiul doctorului Davila, cunoscut mai mult ca un

Petroniu bucureștean, care-și purta prin saioane ținuta desăvîrșită de arbiter elegantiarum cu un aer detașat de aristocratică boemă. Contemporanii erau dispuși să-l atribuie pe Vlaicu mai degrabă lui Hasdeu, ori lui Odobescu, sau oricui altcuiva, numai acestui dandy, nu.

Așadar, primul paradox al vocației lui Davila era alimentat de contradicția dintre aparențele exterioare, uneori criarde, ale existenței lui — care nu o dată au scandalizat

pe contemporani — și fondul grav, profund al preocupărilor sale reale.

Astăzi, când acest proces a fost de mult închis, din tempestuoasa existență a lui Davila istoria a selectat doar pe autorul dramei *Ulaicu Vodă*.

Aceasta nu e numai cea mai încheată și mai bine articulată dramă istorică a noastră, nu e numai cel mai masiv monument al limbii literare în teatru; *Ulaicu* își menține supremația și pentru că prin caracterele, dar mai ales prin structura conflictului său reușește să obiectiveze niște permanente ale destinului nostru istoric ce nici pînă azi nu și-a epuizat validitatea. Dacă ar fi fost numai autorul lui *Ulaicu* și încă Davila și-ar fi cîștigat în cultura noastră nemurirea.

Dar vocația teatrală a lui Davila nu se epuizează în această postură de autor al dramei istorice exemplare a literaturii noastre. Omul de teatru Davila nu s-a lăsat anexat de tradiționaliști, care vedeau în acest scormonitor al istoriei un închinător al „datinei” — și a devenit primul mare „iconoclast” al scenei românești. Și acesta e al doilea paradox al vocației lui Davila.

Pentru că dacă cineva și l-ar fi închipuit ca pe un promotor al teatrului cu bărbî și sonorități sforăitoare, ar fi comis cea mai mare eroare. Ca practicant al scenei, Davila a însemnat exact contrariul: el a fost nu numai primul *animator* al teatrului nostru, în accepția actuală a cuvîntului; el este primul *om de teatru modern*, fiind *părintele modernității* în teatrul românesc.

Prezența sa ca *regizor*, ca creator de *școală nouă* a realizat o adevărată mutație

în arta interpretativă românească. Reforma sa asupra scenei noastre echivalează în importanță și amploare cu aceea a lui Antoine în Franța, a lui Brahm în Germania, a lui Stanislavski în Rusia.

Actorii formați de el — Marioara Voiculescu, Tony și Lucia Sturdza Bulandra, Ion Manolescu, Storin, Bulfinski, Radovici și mulți alții — au inaugurat în România un nou stil de interpretare, *stilul modern*, „jocul ca la Davila”, pe care el l-a definit, în opoziție cu vechiul joc, ca pe „un mod de interpretare mai apropiat de gustul nou, respingînd declamația și bombasticismul”. Acest stil se baza pe *simplicitate, naturalețe, realism psihologic*; opus stilului solistic el se sprijinea pe ideea de *omogenitate* și de *ansamblu*.

Desigur, că și acest al doilea paradox — al pseudotraditionalistului modernist — nu a putut să nu stîrnească opoziții și scandalizări. Acestea erau întretinute și de temperamentul lui Davila, care se complăcea în poziția de „reformator al scenei”, de „iconoclast care debulonează idolele perimate”.

„Davila a dărimat pentru a clădi și a clădit. Avem o operă literară Davila, dar și o școală artistică Davila — primele adieri de aer proaspăt...” scria G. M. Zamfirescu în necrologul pe care i l-a închinat acum patruzeci de ani.

Noi, cei de astăzi, care am trăit pentru a vedea triumful cauzei lui Davila — și chiar vi depășirea ei —, reculegîndu-ne în fața umbrei sale, să ne străduim a medita mai adînc asupra înțelesurilor perene ale vieții de luptă a marelui înaintaș.

Crin Teodorescu

Cîteva din cele mai cunoscute personaje ale commediei dell'arte. De la stînga la dreapta: Tartaglia, Pulcinella, Narcisino, Pierotto, Doctorul, Arlechino, Meneghino, Pantalone, Doctorul (stilul timpuriu). — După o litografie din secolul 19, de G. Gallina.

